

רשימות

בפרשת השבוע

כי תצא

פרק כ"ב פסוק ב'

עד דרש אחיך

רש"י: וכי תעלה על דעתך שיתנהו לו קודם שידרשהו, אלא דרשהו שלא יהא רמאי.

יש לודא משתי סיבות שדורש האבידה יהיה גם בעל האבידה, ולא יהיה אדם אחר שמרמה.
א. שלא יקח דבר ברמאות, כיון שזה לא שלו.
ב. שאם יקח הדבר ברמאות, יחסר הדבר לאחיך האמיתי, כשיבוא הוא לדרוש את אבידתו, ולא יקיים את מצות "עד דרש אחיך".

פרק כ"ב פסוק י'

לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו

רש"י: הוא הדין לכל שני מינים שבעולם והוא הדין להנהיגם יחד קשורים זוגים בהולכת שום משא [ספרי כ"ב ע"ט-פ].

עיין בספר החינוך מצוה תק"נ שכתב על מצוה זו וז"ל "וכל חכם לב מזה יקח מוסר שלא למנות שני אנשים לעולם בדבר מכל הדברים שיהיו רחוקים בטבעם ומשונים בהנהגתם, כמו צדיק ורשע, והנקלה בנכבד, שאם הקפידה התורה על הצער שיש בזה לבעלי חיים שאינם בני שכל, כל שכן בבני אדם אשר להם נפש משכלת לדעת יוצרם".

י"ל שאפילו אם יאמרו הקרובים להם, אנו נעזור להם להסתדר, ונמנע מהם מחלוקות אם יהיו בעתיד, וננהיג אותם שילכו יחד, שלא יעשו זאת ולא ישימו אותם ביחד באותו מקום, כמו שרואים דוגמתו בלשון רש"י "והוא הדין להנהיגם יחד קשורים", גם זה אסור, כיון שגם קשורים יחד הוא צער להם, ואולי זה אפילו גורם להם יותר צער.

ובדעת זקנים הביא את דברי המדרש וז"ל "לפי שהשור מעלה גרה, ומצטער החמור כשישמע השור אוכל", היינו שהחמור מקנא בשור שחושב שהוא אוכל, ויהיה לו צער בע"ח. [דברים אלו מתיישבים עם ההלכה שהדין של "לא תחרוש" מדאורייתא הוא רק בשני מינים שאחד טהור והשני טמא, דהיינו שהאחד מעלה גרה והשני הטמא מצטער בזה].

ויש להחיל את דברי החינוך שהזכרנו לעיל גם על מדרש זה, דהיינו שיש ללמוד מאיסור זה גם על שני סוגי אדם שונים שלא לחברם יחד, שלפעמים אדם חושב שלשני יש יותר או שחיו יותר טובים כיון שהשני הוא עשיר או נכבד וממילא יקנא בו, אך הוא אינו יודע שבאמת זה רק כלפי חוץ [כמו אצל השור] והמצב האמיתי הוא שונה.

פרק כ"ג פסוק ה'

ואשר שכר עליך את בלעם בן בעור מפתור ארם נהריים לקללך

צריך לבאר מדוע בני ישראל לא אמרו שירה על נס של בלעם שלא קללם, כמו שאמרו שירה על הים ושירה על נס אשד הנחלים [במדבר כ"א, י"ז]?

י"ל: א. אולי לא ידעו כל סיפור הנס עם בלעם כשזה קרה, וכשנאמר להם מאוחר יותר, כבר פג רושם הנס, כיון שנס זה מופיע שנאמר לבני ישראל רק במלחמת מדין "הן הנה היו לבני ישראל בדבר בלעם". [במדבר ל"א ט"ז].

ב. חלק מהקללה שלו התגשמה בעצתו על בנות מואב. [רש"י פרק כ"ה א', ועיין גם בסנהדרין קה: שכל ברכותיו חזרו לקללה, חוץ מבתי כנסיות ומבתי מדרשות].

ג. אמירת שירה נאמרת רק מתוך התפעלות הנפש כשרואים את תוקף הנס שהוא נס היוצא לגמרי מדרכי הטבע, כך היה בשירת הים שהיו בתוך הים ביבשה, והמצריים רדפו אחריהם וטבעו בים וראו אותם מתים על שפת הים, וכן בשירה באשד הנחלים שהבאר גילתה להם הנס וראו הדם והעצמות של האמוריים, מה שאין כן אצל בלעם לא ראו נס בפועל שהיה זה רק בדיבור מה גם שאף פעם לא קילל אלא תמיד ברך, בנוסף י"ל הרי הם בעצמם לא שמעו ולא ראו כלום, אלא רק נאמר להם על כך, ולכן לא היתה התפעלות הנפש, הנצרכת בשביל לומר שירה.

פרק כ"ה פסוק א'

כי יהיה ריב

רש"י: סופם להיות נגשים אל המשפט, אמור מעתה, אין שלום יוצא מתוך מריבה, מי גרם ללוט לפרוש מן הצדיק, הוי אומר זו מריבה.

רואים מכאן שבגלל מריבה, אדם יכול להפסיד את עולמו, כמו שרואים מלוט שפרש מאברהם אבינו הצדיק, ולכן הפסיד את כל השפעתו מאברהם אבינו, מהקרבה שהיתה לו, והכל בגלל המריבה.

עוד רואים מכאן אפילו שעבדיו או בני ביתו מתחילים במריבה, זה כבר מספיק לעשות מריבה ויכול להפסיד עולמו, שהרי אצל לוט נאמר [בראשית יג ז] "ויהי ריב בין רועי מקנה אברם ובין רועי מקנה לוט".

פרק כ"ה פסוק ג'

ונקלה אחיך

רש"י: כל היום קוראו רשע, ומשלקה קראהו אחיך [ספרי].

דבר זה צריך ביאור מה הכוונה שהכתוב קוראו כל היום רשע, המובא בספרי?

י"ל שהפסוק מרמז לנו שישנם בני אדם שרק אם קוראים להם רשע הרבה פעמים, "כל היום", רק אז הם חוזרים בהם מרשעותם כיון שכבודם נפגע מכך, וחוזרים בהם מדרכם הרעה, ואז מיד אחרי שמקבלים את עונשם המגיע להם, הם נקראים "אחיך".

מתוך הספר רשימות בפרשת השבוע לרב הופנר

הערות והארות על הכתוב כאן יתקבלו ברצון במייל שכתובותו haseforim@gmail.com